

De har seglat långt genom hav och tid och är trötta på hetta, urskog och moskiter. Men de följer konungens instruktioner: det är förbjudet att anfalla infödingarna utan att först offentligt kräva deras underkastelse. Den Helige Augustinus tillåter krig mot dem som missbrukar sin frihet, ty i sin frihet skulle de utgöra en fara om de inte underkuvades, men den Helige Isidoro säger också att intet krig är rättmätigt utan föregående krigsförklaring.

Innan de kastar sig över guldets, guldklimparna som kanske är stora som ägg, läser advokaten Martin Fernandez de Enciso, med punkter och kommatecken, det ultimatum som tolken stammande och hackande översätter.

Enciso talar som företrädare för konungen don Fernando och drottningen dona Juana, hans dotter, de barbariska folkens underkuvare. Han tillkännager för indianerna i Sinu att Gud har kommit till världen och gjort den Helige Petrus till sin ställföreträdare, att Petri efterföljare är den Helige Fadern och att den Helige Fadern, Universums Herre, i sin nåd har tilldelat konungen av Kastilien allt land i Las Indias och därmed denna halvö.

Soldaterna förgås av värme i sina rustningar. Enciso förklarar utförligt och långsamt för indianerna att de måste lämna dessa trakter, eftersom de inte tillhör dem, och att de om de vill stanna kvar här måste betala skatt i guld till Hans Kunglig Höghet till tecken på lydnad. Tolken gör så gott han kan.

De bägge hövdingarna sitter där och lyssnar, orörliga, till den egendomliga herrn som förkunnar för dem att om de vägrar eller dröjer kommer han att föra krig mot dem, göra dem till slavar liksom också deras kvinnor och barn och sälja dem som sådana och disponera över dem, och att skulden till dödande och skador i detta rättmätiga krig icke kommer att åvila spanjorerna.

Hövdingarna svarar, utan att se på Enciso, att den Helige Fadern varit mycket frikostig med andras egendom, att han måtte ha varit berusad då han bestämde över sådant som inte tillhörde honom, och att konungen av Kastilien är oförskämnd eftersom han kommer och hotar dem han inte känner.

Så blir det blodsutgjutelse.

I fortsättningen skall det långa anförandet komma att läsas mitt i natten, utan tolk och på en halv spansk mils avstånd från byarna som skall anfallas överraskande. Indianerna ligger och sover och hör inte orden som förklarar dem skyldiga till de brott som begås mot dem.

Skymning med höga eldslågor på Veracruz' kust. Elva fartyg står i brand och brinner gör också myteristerna som hänger från rånocken på flaggskeppet. Medan havet öppnar sina käftar och slukar bränderna står Hernan Cortés i sanden, knyter handen hårt kring svärdsfästet och blottar sitt huvud.

Inte bara skeppen och de hängda har gått till botten. Nu finns ingen återvändo; inget annat liv än det som kommer hädanefter, antingen det bringar guld och ära eller åtföljs av nederlagets asgam. På Veracruz' strand har deras drömmar gått i kvav som gärna hade velat fara tillbaka till Kuba och sova kolonial siesta i flätade hängmattor, omvärvda av kvinnohår och tobaksrök: havet leder till det förgångna och landvägen till faran. Till häst skall de som haft råd färdas, och till fots de övriga: sju hundra man, rakt in i Mexico, mot bergen och vulkanerna och Moctezumas mysterium.

Cortés sätter sin plymascherade hatt till rätta och vänder lågor-na ryggen. I galopp kommer han till indianbyn Cempoala medan mörkret faller. Han säger ingenting till trupperna. Tids nog får de veta.

Han dricker vin, ensam i sitt tält. Kanske tänker han på männen han dödat utan bikt eller kvinnorna han lagt omkull utan bröllop sedan sina studentdagar i Salamanca, som känns så avlägsna, eller under sina förlorade år som byråkrat i Antillerna, på väntans tid. Kanske tänker han på guvernören Diego Velázquez, som snart kommer att darra av ursinne i Santiago de Cuba. Säkert småler han om han tänker på denna sömniga slöflock, vars befallningar han aldrig mer kommer att åtlyda, eller vilken överraskning som väntar soldaterna han hör skratta och svära vid tärningar och kortspel i lägret.

Något av allt detta far genom huvudet på honom, eller kanske känner han tjusning och panik inför framtiden. Och så höjer han blicken och ser henne i tältöppningen och känner igen henne mot ljuset. Hon hette Malinali eller Malinche när han fick henne av Tabascos hövding. I en vecka har hon hetat Marina. Cortés säger några ord medan hon står där orörlig och väntar. Så, utan en åtbörd, löser flickan sitt hår och sina kläder. En virvel av brokiga tyger faller ned mellan hennes bara fötter och han tystnar när kroppen blir synlig och skimrar.

Några steg därifrån skriver soldaten Bernal Otaz del Castillo, i månens ljus, dagens krönika. Som bord använder han en trumma.

Stora berg har kommit, skridande över havet, till Yucatanhalvöns kuster. Guden Quetzalcóatl har vänt tillbaka. Indianerna kysser fartygens stävar.

Härskaren Moctezuma är rädd för sin egen skugga.

– Vad skall jag göra? Var skall jag gömma mig?

Moctezuma skulle vilja förvandlas till sten eller trä. Hovnarrarna lyckas inte förströ honom. Quetzalcóatl, den skäggige guden, han som hade lånat människorna jorden och de sköna sångerna, har kommit för att återkräva det som tillhör honom.

I forntiden gick Quetzalcóatl bort mot öster, sedan han bränt sitt hus av guld och sitt hus av korall. De vackraste fåglarna flög framför honom och banade väg. Han gick till sjöss på en flotte av ormar och forsvann i riktning mot soluppgången. Därifrån har han nu återkommit. Den skäggige guden, den befjädrade ormen, har kommit tillbaka hungrig.

Marken skälver. I grytorna dansar fåglarna medan de kokar. *Ingen skall bli kvar*, hade skalden förutsagt. *Ingen, ingen, sannerligen ingen lever på jorden.*

Moctezuma har sänt stora skänker av guld till guden Quetzalcóatl, skålar fyllda med guldstoff, änder av guld, hundar av guld, jaguarer av guld, halsband och spiror och bågar och pilar av guld, men ju mera guld guden äter, desto mera guld vill han ha, och ivrigt tränger han fram mot Tenochtitlan. Han går fram mellan de stora vulkanerna och efter honom kommer andra skäggiga gudar. Från angriparnas händer utgår åska som bedövar och eld som dödar.

– Vad skall jag göra? Vart skall jag ta vägen?

Moctezuma lever med huvudet gömt mellan händerna.

Två år tidigare, när förebudet om återkomst och hämnd varit talrika, skickade Moctezuma sina teckentydare till Huémacs dödsgrotta. Teckentydarna steg ned i Chapultepecs djup, åtföljda av procession av dvärgar och puckelryggar, och överlämnade till Huémac från härskaren en offergåva av hudar från nyss flådda fångar. Huémac lät säga Moctezuma:

– Gör dig inga förhoppningar. Här är varken ro eller glädje. Och han befallde honom att fasta och att sova utan kvinnor.

Moctezuma lydde. Hans botgöring blev lång. Eunuckerna satte lås och bom för hans hustrurs rum och kockarna glömde bort hans favoriträtter.

Men sedan blev det ännu värre. Ångestens korpar kom flygande i stora flockar. Moctezuma miste Tlazoltéotls beskydd, kärleksgudinnans, som också är orenlighetens gudinna, hon som äter vår smuts för att göra kärleken möjlig, och sålunda fylldes härskarens själ, i ensamheten, med avskräde och svart mörker. Han sände nya budbärare till Huémac, gång efter gång, lastade med böner och gåvor, ända tills de dödas gud till slut gav honom tillåtelse att komma.

Den fastställda natten begav sig Moctezuma för att möta honom. Båten gled över vattnet till Chapultepec. Härskaren stod i fören, och dimman över sjön vek undan för hans lysande fjäderbuske av flamingofjädrar.

Strax innan Moctezuma nådde fram till bergets fot, hörde han ljudet av paddlar. En kanot kom snabbt emot dem, och någon glimmade till ett ögonblick i den svarta dimman: han var naken, och ensam i kanoten, och höjde paddeln som ett spjut.

– Är det du, Huémac?

Han i kanoten närmade sig tills han nästan snuddade vid härskaren. Han såg honom i ögonen, så som ingen får göra. "Du är feg", sade han och forsvann.

Blodet flyter som vatten och dricksvattnet är surt av blod. Det finns inte längre något annat att äta än jord. Striden rasar från hus till hus, på ruiner och lik, dag och natt. Slaget har snart pågått i tre månader utan uppehåll. Man andas bara krutrök och likstank.. Men fortfarande ljuder pukor och trummor i de sista tornen, och bjällror kring fotlederna på de sista krigarna. Tjuten och sångerna som ger styrka har ännu inte upphört.. De sista kvinnorna griper de stupades yxor och slår mot sköldarna tills de faller ned tillintetgjorda.

Härskaren Cuauhtémoc kallar till sig den bäste av sina officerare. Han kröner hans huvud med den långfjädrade uven, och i hans högra hand sätter han eldsvärdet. Med detta svärd i sin hand hade krigets gud stigit fram ur sin moders sköte i längesedan förgång-en tid. Med denna orm av solstrålar hade Huitzilopochtli huggit huvudet av sin syster månen och slagit sönder sina fyra hundra bröder stjärnorna, därför att de inte ville låta honom få födas.

Cuauhtémoc befäller:

- *Må våra fiender se det och förundras.*

Eldsvärdet banar sig väg. Den utvalde officeren går fram, ensam, genom röken och spillrorna.

Han faller av ett skott från en hakebössa.

Han överlämnar föda och guld och låter sig döpas. Men han begär att Gil Gonzalez de Avila skall förklara för honom hur Jesus kan vara människa och gud, och Maria jungfru och moder. Han frågar vart själarna går när de lämnar kroppen och om den Helige Fadern i Rom är förskonad från döden.

Han frågar vem som har valt konungen av Kastilien. Hövdingen Nicaragua har blivit vald av samfälligheternas äldste, samlade vid foten av ett ceibatråd. Har konungen blivit vald av de äldste i sina samfälligheter?

Hövdingen vill också att conquistadoren skall säga honom varför så ta män vill ha så mycket guld. Räcker deras kroppar till för så många prydnader?

Sedan frågar han om det är sant, som en profet har förebådat, att sol, måne och stjärnor skall förlora sitt ljus, och om himlen kommer att falla ned.

Hövdingen Nicaragua frågar inte varför inga barn kommer att födas i dessa trakter. Ingen profet har sagt honom att kvinnorna inom några år kommer att vägra att föda slavar.

Han har förhört tusen och åter tusen indianer utan att finna en enda som inte varit kättare. Han har slagit sönder gudabilder och kultplatser, han har bränt upp mumier, han har rakat huvuden och flått ryggar med piskan. I hans spår har den kristna trons vind renat Peru.

Prästen Francisco de Avila är sextiofem år gammal när han känner att krafterna börjar svika honom, han är halvdöv och till och med kläderna gör ont på honom. Och han beslutar att inte lämna världen utan att uppnå det som han har önskat sig ända sedan han var pojke. Han ansöker alltså om att bli upptagen i jesuitorden.

- Nej, svarar jesuiternas föreståndare, Antonio Vazquez.

- Nej, för *hur mycket han än säger sig vara en lärd man och mycket språkkunnig, är Francisco de Avila först och främst mestis.*